

LUNDS UNIVERSITET
Musikhögskolan i Malmö

EXAMENSARBETE 15 hp
Vårterminen 2017
Läroarbilden i musik
Fredrik Ohlsson

Högstadielers gymnasieval och estetiska programmets minskade söktryck

- En studie med elever från två musikprofilerade högstadieskolor inför deras val till gymnasieskolan

Handledare: Stefan Östersjö

Sammanfattning

Titel

Högstadiееlevers gymnasieval och estetiska programmets minskade söktryck

Författare

Fredrik Ohlsson

Syftet med denna studie är att undersöka högstadiееlevers val till gymnasiet och i vilken utsträckning elever från två musikprofilerade grundskolor söker det estetiska programmet. I studien används Pierre Bourdieus teorier om kapital för att utläsa hur elevernas sociala bakgrunder påverkar deras val. Studien syftar även till att finna orsaker till varför det estetiska programmet sjunkit i antal sökande under de senaste åren. Undersökningen genomförs i form av en enkät och genom intervjuer med elever och musiklärare på medverkande skolor. Resultatet tyder på en skillnad mellan elevgrupper, som beroende på social bakgrund, klasstillhörighet och etnicitet anförtror sig till den sociala omgivningen inför sina gymnasieval. Det visar också att det estetiska programmets sjunkande söktryck kan härledas till konsekvenser av politiska beslut, samt att elever i större utsträckning söker program som ger särskild behörighet för fortsatta studier. I studien framkommer även attityder till estetiska uttryck och utbildningar från elever på de medverkande skolorna.

Nyckelord: musik, Bourdieu, gymnasium, estetiska programmet.

Abstract

Title

Elementary school pupils' choices for upper secondary schools and the reduced search pressure to the aesthetic program

Author

Fredrik Ohlsson

The purpose of this study is to investigate elementary school pupils' choices for upper secondary schools, and to what extent students from two music-profiled schools apply for the aesthetic program. In the study Pierre Bourdieu's theories are used as an attempt to understand how the students' social background influence their choices of program. The study also aims to find reasons to why the number of applicants to the aesthetic program has decreased during recent years. The study is conducted as a survey and interviews with students and teachers of music at the two participating schools. The results show a difference between students and how their social background, class and ethnicity have an impact on their choices for upper secondary school. They also show that the reduced number of applicants to the aesthetic program can be derived from consequences of political decisions, and that students often apply for programs that give special competence for further studies. They also show pupils' attitudes about aesthetic expressions and aesthetic education.

Keywords: music, Bourdieu, gymnasium, aesthetic program.

Förord

Jag vill börja med att ge ett tack till mina vänner och familj för all pepp till att skriva denna uppsats.

Jag vill rikta ett särskilt tack till alla elever och lärare som tagit sig tid och engagemang till att medverka i denna studie. Tack också till min handledare Stefan Östersjö, mina lärare under utbildningen och till mina klasskamrater i KPU-klassen för en fin studietid!

Innehållsförteckning

1.	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställningar.....	2
2	Bakgrund.....	3
2.1	Musikämnet i grundskolan idag	3
2.2	Högskoleförberedande program och yrkesprogram.....	4
2.3	Estetiska programmets förändring över tid	5
2.4	Estetelevens bakgrund och skolgång.....	6
2.5	Det sjunkande söktrycket till programmet	6
2.6	Nedläggningen av estetiska program	6
2.7	Estetisk verksamhet.....	7
2.8	Skolans marknad och det fria skolvalet.....	7
2.9	Påverkan på elevers skolgång och val.....	8
3	Teori.....	11
3.1	Bourdieu's teorier om kapital	11
4	Metod	12
4.1	Val av metod	12
4.1.1	Urval av skolor och deltagare	12
4.1.2	Enkätens utformning.....	13
4.1.3	Enkätens genomförande.....	13
4.1.4	Lärintervjuernas genomförande.....	13
4.1.5	Fokusgruppsintervjuns genomförande.....	14
4.1.6	Etiska principer	14
5	Resultat	15
5.1	Skolorna och deltagarnas bakgrunder	15
5.1.1	Storstadsskolan	15
5.1.2	Landsbygdsskolan.....	15
5.2	Undervisningen och musiklärarnas förutsättningar.....	16
5.3	Hur upplevde eleverna valet?.....	17
5.4	Gymnasievalets resultat.....	17
5.5	Kamraters val av utbildning	19
5.6	Studie och yrkesvägledarens rekommendationer.....	20
5.7	Föräldrars rekommendationer	20
5.8	Elevens intressen.....	22
5.9	Lärares rekommendationer.....	22
5.10	Utbildningens geografiska läge	23

5.11	Högskoleförberedande program	24
5.12	Synen på teoretiska och estetiska ämnen.....	24
5.13	Lärarnas tankar om programmets utveckling	24
5.14	I hippiebyxor och med gafflar i öronen	25
5.15	Sammanfattning av resultatet	25
6	Diskussion.....	27
6.1	Sökande elever till estetiska programmet.....	27
6.2	Skillnader mellan skolorna och påverkan på elevernas val.....	27
6.3	Estetiska programmet och estetiska kursernas utveckling	30
6.4	De estetiska ämnenas särställning och attityder bland elever	31
7	Slutsatser	33
7.1	Egna reflektioner	33
7.2	Fortsatt forskning	34
8	Källor och litteratur	35
Bilagor.....		37
Bilaga 1		37
Bilaga 2		38
Bilaga 3		41
Bilaga 4		42
Bilaga 5		43

1. Inledning

I juli 2016 sände Sveriges Radio ett reportage som behandlade gymnasieskolans estetiska program och dess utveckling. Där framgick att på flera håll i landet fanns få sökande till utbildningen, vilket resulterade i att flera utbildningar inte skulle komma att starta under höstterminen. Det visade sig att det estetiska programmet har sjunkit mest av de nationella programmen på gymnasiet sedan 2011, både i antal skolenheter och sökande. Orsakerna man tog upp var att elever och föräldrar inte känner till att programmet är högskoleförberedande. Undervisningsrådet från Skolverket menar i intervjun att det också kan finnas andra faktorer som påverkar trenden. Rådet menade då att de estetiska ämnenas plats i samhället och att bildningsidealet idag ses som mindre viktiga. I reportaget intervjuas även två högstadiel elever som kommenterar trenden. En av dem beskriver sitt val till gymnasiet. Han menar att han funderade på att välja det estetiska programmet, men att han senare ångrade sig. Han avslutar med: ”Alltså, folk tycker inte att det är en riktig utbildning” (Lalouni & Boström, 2016).

För mig är detta anmärkningsvärda signaler som sänds ut. Vad ligger till grund för den trend vi ser i form av det sjunkande söktrycket till estetiska programmet? Hur ser högstadiel eleverna på estetiska ämnen idag? Hur resonerar eleverna inför sina gymnasieval och finns överhuvudtaget det estetiska programmet med som ett alternativ för elever som har musik som ett intresse?

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka högstadieelevers gymnasieval och attityder till estetiska uttryck och utbildningar. Studien syftar även till att söka svar på varför söktrycket sjunkit till estetiska programmet och vad som kan ha påverkat trenden. Gruppen jag riktar mig mot att studera närmare är högstadieelever som går på högstadieskolor med musikprofil, då dessa har ett intresse och en möjligt mer utpräglad relation till musik än vad elever i andra skolklasser har. Studien görs i skedet då högstadieeleverna gjort sina val inför gymnasiet och deras tankar på framtiden finns nära till hands att beskriva.

Mina frågeställningar är:

- Vilka gymnasieprogram väljer elever från två musikprofilerade grundskolor och vad påverkar eleverna i deras val?
- I vilken utsträckning läser elever det estetiska programmet och estetiska kurser i dagens gymnasieskola och upplever musklärare en förändring av söktrycket till estetiska programmet?
- Vilka attityder till estetiska uttryck och utbildningar har elever på två högstadieskolor?

2 Bakgrund

I detta kapitlet redogörs tidigare forskning och litteratur. Avsnittet *Musikämnet i grundskolan idag*, syftar till att ge en aktuell bild av musikundervisningen i grundskolan. *Högskoleförberedande program och yrkesprogram*, berör uppdelningen av antal sökande till gymnasieskolans olika program. Avsnitten *Estetiska programmets förändring över tid*, *Estetelevens bakgrund och skolgång*, *Nedläggning av estetiska program*, *Det sjunkande söktrycket till programmet*, *Estetisk verksamhet*, syftar till att redogöra för det estetiska programmets dagsläge, samt politiska beslut som påverkat musikundervisningen på gymnasiet. Avsnittet *Skolans marknad och det fria skolvalet*, syftar till att ta upp den marknad som idag råder inom den svenska gymnasieskolan genom det fria skolvalet, samt hur detta påverkat gymnasieskolan. Sist finns avsnittet *Påverkan på elevers skolgång och val*, vilket tar upp tidigare forskning rörande elevers gymnasieval och hur eleverna påverkas i deras val.

2.1 Musikämnet i grundskolan idag

I Skolinspektionens (2011) rapport av musikundervisningen i grundskolan undersöktes 35 skolor i Sverige. Man kom då fram till att det här fanns bristande kvalitet i musikundervisningen. Skolinspektionen lyfter fram faktorer som musiklärarens utbildning, tidsbrist, bristande utrustning och kvalitet i lokalerna som orsaker. Detta gör att eleverna ofta inte når de uppsatta målen. Dock visar studien att musikämnet är uppskattat och ger ett välmående hos eleverna. Men det finns också en uppfattning att musik som ämne ställer lägre krav än andra ämnen. Andra bidragande orsaker till ämnets lägre status antas vara att elever inte får det stöd som behövs. Detta resulterar i att lärare sänker kraven för målen. Undersökningen visar också att det sällan sker estetiska läroprocesser eller ämnesöverskridande arbeten (Skolinspektionen, 2011).

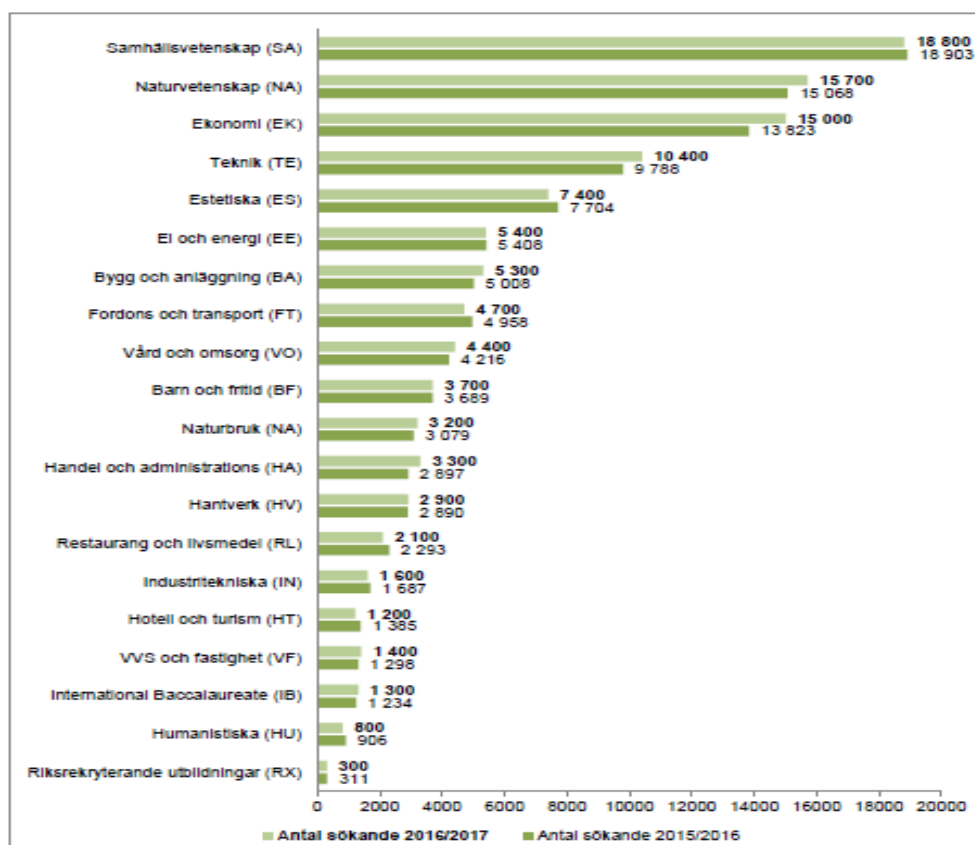
I Lärarnas riksförbunds (2013) studie *Stäm upp! Om musikämnet i svensk grundskola*, undersöktes musikundervisningen utifrån drygt 400 lärare. Där kom man fram till att en majoritet av lärarna upplevde en tidsbrist rörande dokumentation och planering för sin undervisning. Studien visar därför att musiklärare har ett behov av att undervisa i mindre klassgrupper samt att få tillgång till bättre lokaler, utrustning och fortbildning (Lärarnas riksförbund, 2013).

2.2 Högskoleförberedande program och yrkesprogram

I dagens gymnasieskola finns program uppdelade i högskoleförberedande program och yrkesprogram. Vi kan sedan ett par år tillbaka se en ökad trend av sökande till högskoleförberedande program (Skolverket, 2017). Lundahl, Erixon Arreman, Holm och Lundström (2014) lyfter fram att det ökade söktrycket till högskoleförberedande program möjligen kommer från att elever känner en press i att välja rätt utbildningsväg i ett tidigt stadi, vilket ökat genom införandet av nya reformer i skolan.

Högskoleförberedande program ökar i sig möjligheterna till fortsatta studier inom flera områden, vilket därför uppskattas hos en sökande som är orolig för att välja fel (Lundahl m.fl., 2014, s. 176).

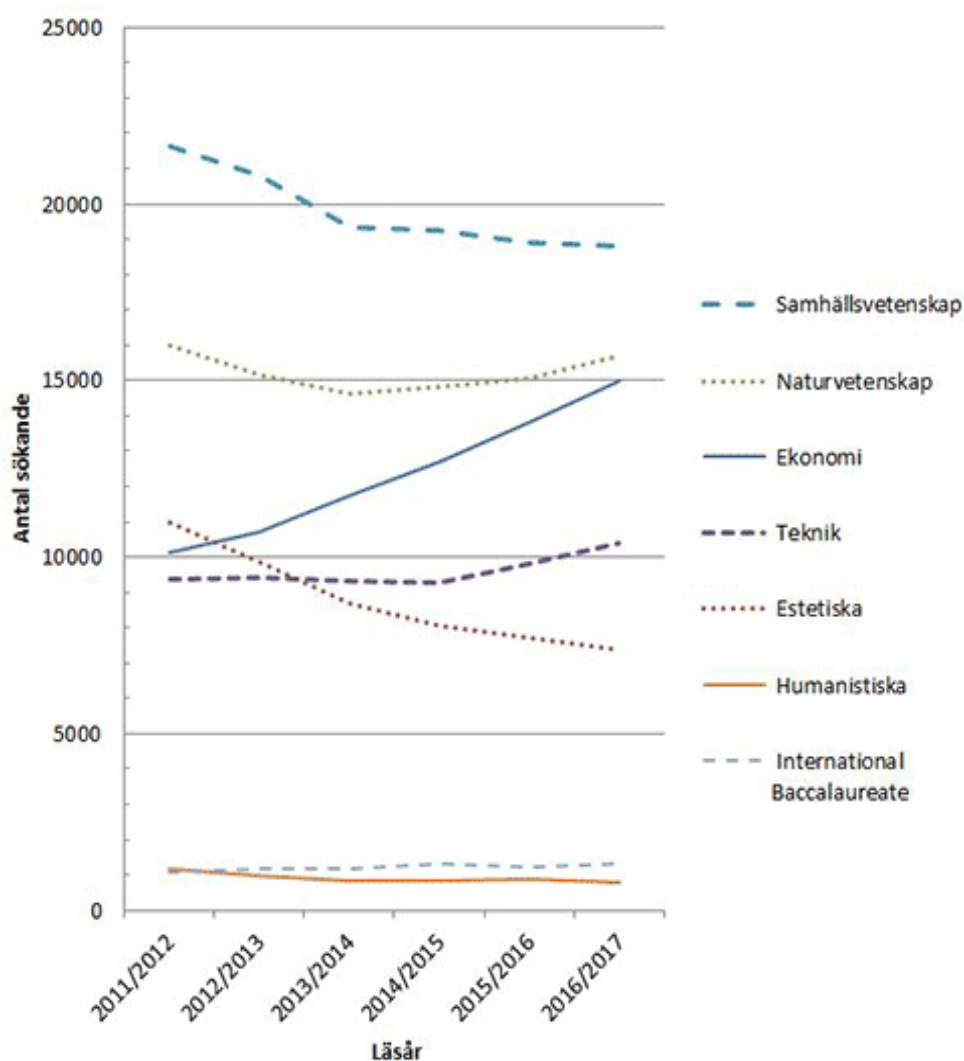
Figur 1. visar fördelningen av sökande till svenska gymnasieskolans nationella program samt förändringen från föregående år. Vi kan utläsa att programmen i stort sätt behåller sina platser gentemot varandra, men där vissa program ökar mer än andra.

Figur 1. Diagram över antal sökande till gymnasieskolans nationella program för läsåret 2016/17. Hämtad från Skolverket (2017) Statistik och utvärdering.

2.3 Estetiska programmets förändring över tid

Figur 2. visar antalet sökande till de högskoleförberedande programmen över tid. Vi kan avläsa att under läsåret 2012/13 hade ekonomiprogrammet och det estetiska programmet lika många sökande. Under läsåret 2016/17 hade ekonomiprogrammet ökat med dubbelt så många sökande och det estetiska programmet tappat betydligt i sökande. Andra program som ökade är naturvetenskapliga programmet och i viss mån även teknikprogrammet (Skolverket, 2017).

Figur 2. Antal sökande över tid till de högskoleförberedande programmen.

Hämtad från Skolverket (2017) Statistik och utvärdering.

2.4 Estetelevens bakgrund och skolgång

Estetiska programmet är idag ett högskoleförberedande program vilket det inte var före reformen 2011. De två största inriktningarna är estetik och media, samt musik. Sju av tio elever är tjejer. Det finns också en övervägande del elever med svensk bakgrund och andelen elever med utländsk bakgrund är i jämförelse med andra nationella program näst lägst med 11,8 % (Gymnasieutredningen, 2016, s. 503-504). Beträffande elevers föräldrars bakgrund med en eftergymnasial utbildning så ligger programmet en bit under genomsnittet av alla högskoleförberedande program (Skolverket, 2016, s. 132). I Skolverkets (2016) undersökning uppger eleverna att de ser en framtid med studier på högskola, men att detta inte innebär studier inom det estetiska fältet (Skolverket, 2016, s. 136).

2.5 Det sjunkande söktrycket till programmet

Skolverket (2016) tar i en rapport upp trenden av det sjunkande söktrycket till estetiska programmet. En orsak anses vara att elever inte känner till att programmet är högskoleförberedande. En annan, att samhället sänder signaler att de estetiska ämnena inte är av betydelse (Skolverket, 2016, s. 135-136).

Gymnasieutredningen (2016) lyfter fram att minskningen kan bero på att elever söker sig till program som ger särskild behörighet eller meritpoäng. På estetiska programmet kan det vara svårt att få utrymme till sådana kurser på grund av programmets utformning. Utredningen skriver också att sökandet till de konstnärliga utbildningarna på högskolorna minskat. Man menar att detta kan bero på det minskade antalet elever på estetiska programmen, samt det minskade utrymmet för de estetiska ämnena överlag på de nationella programmen (Gymnasieutredningen, 2016, s. 505).

2.6 Nedläggningen av estetiska program

Färre sökande till programmet får följderna av att utbildningar läggs ner i landet. I Skolverkets (2016) rapport presenteras att estetiska programmet minskat med 29 skolenheter sedan läsåret 2012/13. Antalet kommuner som erbjuder programmet har minskat från 140 under läsåret 2011/12 till 114 under läsåret 2015/16 (Skolverket, 2016, s. 132).

I en artikel från Norrtelje tidning skriver Söderlund (2013) om kommunens beslut att

lägga ner det estetiska programmet på en gymnasieskola. Programmet hade p.g.a. ekonomiska svårigheter och en osäker framtid hotats med tal om nedläggning. Rektorerna sökte en långsiktig plan och beslutade därför att lägga ner utbildningen. Underlaget för beslutet togs genom en marknadsanalys (Söderlund, 2013). En lärare kommenterade beslutet: "Efter alla turer med estetprogrammet blev vi lovade långsiktighet. Jag tycker att det är fel att alla program ska bära sig, det är skolan som ska bära sig" (Söderlund, 2013).

2.7 Estetisk verksamhet

Kursen Estetisk verksamhet ingick tidigare som ett kärnämne på alla nationella program. Med införandet av läroplanen 2011 kom beslutet att ta bort kursen. Anledningar var att man ville att eleverna skulle fördjupa sig i karaktärsämnena. Estetiska ämnen skulle trots detta finnas valbara för eleven (Gymnasieutredningen, 2016, s. 537-538).

Idag kan elever få så kallade meritpoäng i ämnena matematik, engelska, moderna språk och svenskt teckenspråk för hörande i utbudet av valbara kurser. Skolverket (2016) menar att elever i hög utsträckning väljer dessa kurserna och effekten blir att elever inte läser estetiska kurser (Skolverket, 2016, s. 23-24).

I Gymnasieutredningens rapport (2016) menar man att reformen på många håll inneburit en försämring för gymnasieskolans estetiska verksamhet och där offentliga konserter och utställningar i vissa fall försvunnit från skolor (Gymnasieutredningen, 2016, s. 542). Man föreslår därför att ett estetiskt ämne åter ska ingå som ett obligatoriskt ämne i alla nationella program (Gymnasieutredningen, 2016, s. 42).

2.8 Skolans marknad och det fria skolvalet

I boken *Gymnasiet som marknad* tar Lundahl, Erixon Arreman, Holm och Lundström (2014) upp förändringen av den svenska gymnasieskolan. Författarna lyfter fram två skolreformer som genomfördes i början av nittioalet och under 2011 som varit avgörande för utvecklingen. I Sverige infördes oreglerade vinstutdrag och andra väl generösa regler för friskolor, vilket på så vis påverkat skolan på ett utmärkande sätt i jämförelse med andra länder. Idag kan eleven söka sin utbildning även utanför sin hemkommun, vilket inte var fallet före frisökningen infördes under 2008. Elevens

hemkommun blir då skyldig att betala pengar till den andra kommunen. Detta har gjort att nästan alla gymnasieskolor står i konkurrens med varandra (Lundahl m.fl., 2014). Konkurrenten mellan skolorna trodde man skulle öka kvalitén på undervisningen, men det har istället visat sig att elevernas resultat och prestationer i skolan sjunkit sedan reformen infördes (Lundahl m.fl., 2014, s. 61). Detta har även skapat en ökad arbetsbelastning för skolans personal då det idag krävs en utökad marknadsföring. Utvecklingen gör också att skolor behöver lägga större ekonomiska resurser för att kunna konkurrera med andra skolor och för att inte tappa elever (Lundahl m.fl., 2014). Från Friskolornas riksförbunds håll menar man istället att utvecklingen varit positiv och viktig då dagens gymnasieskolor kan erbjuda ett större utbud för elever att välja bland (Lundström & Rönnberg, 2015, s. 142). Det finns även röster där skolpersonal menar att reformen skapat en medvetenhet kring skolans styrkor och utvecklingsområden (Lundström & Rönnberg, 2015, s. 150). Lundström och Rönnberg (2015) menar att reformen givit upphov till en ökad betygsinflation då betygen idag blivit en måttstock för en skolas utbildningskvalité. Skolor som ger elever högre betyg kan på så vis locka till sig fler sökande elever som önskar få höga avgångsbetyg. En annan del författarna lyfter fram är att det skapats en ökad skolsegregation då det fria skolvalet resulterat i att elever med liknande bakgrunder söker sig till samma skolor. På så vis bebländar sig inte elever från olika sociala bakgrunder i samma utsträckning idag som innan reformen genomfördes (Lundström & Rönnberg, 2015).

2.9 Påverkan på elevers skolgång och val

Boken *Att bana vägen mot framtiden: karriärval och vägledning i individuellt och politiskt perspektiv* bygger på ett forskningsprojekt med stöd av Vetenskapsrådet. I boken möter författarna människor i olika åldrar inför deras vägval genom utbildningssystemet och i arbetslivet (Lundahl, 2010). I Dresch och Lovéns (2010) studie gjord genom intervjuer och enkäter med cirka 600 elever, undersökte författarna högstadiееlevers gymnasieval och vad som påverkade eleverna i deras val. Författarnas enkät visar ett resultat där eleverna ansåg att föräldrarna hade störst inverkan på deras val (49 %). Den visar också att syv och kompisar hade varit viktiga (40 %). Däremot hade lärarna en låg inverkan (25 %) (Dresch & Lovén, 2010, s. 45).

I Gruffman och Schedins (2010) studie undersöktes i vilken utsträckning elever söker sig till syv inför sina val. Resultatet visade en stark överrepresentation av tjejer med två

tredjedelar (Gruffman & Schedin, 2010, s. 92). Liknande undersökningar visar även samma tendens menar författarna och skriver att det på samma sätt sker en överrepresentation av tjejer som söker psykologisk hjälp i övriga samhället. Författarna menar att denna tendens är en effekt av den traditionella mansroll som råder. Att be om hjälp och råd skapar en underordnad position för eleven, vilket inte går ihop med en traditionell mansroll där mannen strävar efter att inte visa sig svag, obeslutsam och sårbar (Gruffman & Schedin, 2010, s. 95-97).

Dresch och Lovén (2010) lyfter även fram hur föräldrar med en lägre social bakgrund i högre utsträckning anförtror sig till syv inför gymnasievalet p. g. a. bristande kunskaper om gymnasievalet. Författarna menar också att det finns en skillnad i hur föräldrarnas etniska bakgrund påverkar eleverna, och där studien visar att elever med utlandsfödda föräldrar i högre grad betonar föräldrarnas påverkan på deras val (Dresch & Lovén, 2010, s. 45-46).

I Anna Sandells (2007) avhandling *Utbildningssegregation och självsortering - Om gymnasieval, genus och lokala praktiker* framkommer hur ungdomar positionerar sig i valet av gymnasieprogram utifrån kön, klass och etnicitet. Sandell lyfter fram att det finns en skillnad i hur könstillhörigheten påverkar betygen och att tjejer i snitt får högre betyg än killar. Det finns också en skillnad mellan olika samhällsklasser och att elever med högutbildade föräldrar i snitt får högre betyg än elever med lågutbildade föräldrar. Ungdomars etnicitet påverkar även betygen, då elever med föräldrar av utländsk bakgrund ofta har en lägre utbildningsnivå än elever med svenskfödda föräldrar. Många av dessa elever går också på skolor med en högre andel utlandsfödda elever, vilket gör att dessa sociala faktorer påverkar betygsnivån och skolgången (Sandell, 2007). Sandell (2007) lyfter fram referenser kring bostadssegregation och klass och menar att elever med svensk och utländsk bakgrund generellt har olika klasstillhörigheter i Sverige. Välbärgade elever har främst en bostadsform i villa och det är också dessa elever som i högre utsträckning gör ett avståndstagande i att blanda sig med övriga grupper i andra bostadsområden. Denna uppdelning av bostadsområden påverkar på så vis även likvärdigheten i svensk skola (Sandell, 2007, s. 62-63). Lundahl, Erixon Arreman, Holm och Lundström (2014) lyfter också fram skolans geografiska läge som en påverkan på elevens val av skola och där elever i städer gärna söker sig till skolor i centrum. På landsbygden är det däremot vanligt att välja den närmaste skolan, vilket ofta hänger samman med en brist på bra kollektivtrafik (Lundahl m.fl., 2014, s. 162-163).

I Sandells undersökning visar resultatet att kamraternas påverkan på elevens val var låg. Däremot ansåg eleverna att det skulle vara trevligt att gå på samma skola som deras kamrater gick på, men att detta i sig inte påverkade valet (Sandell, 2007, s. 135).

Eleverna svarade också att föräldrarnas inverkan varit låg, men att det skett en diskussion kring valet med föräldrarna (Sandell, 2007, s. 136). Valet ansågs av många elever som egenvalt utan påverkan, vilket går ihop med samtidens individualisering i samhället menar Sandell (Sandell, 2007, 145-146). Individualiseringen visar sig genom att eleven själv ser sig ansvarig för sina egna val. Detta ökar på så vis även kraven och pressen på ungdomar att känna att de väljer rätt (Sandell, 2007, s. 21).

Gruffman (2010) skriver att det finns ett mönster som infinner sig mellan naturvetenskapliga programmet och yrkesprogram. Elever som väljer naturvetenskap talar i större utsträckning om intresset för ämnena. Elever från yrkesprogram pratar däremot om praktiska aktiviteter. För väljarna till yrkesprogrammen handlar valet främst om yrket som utbildningens examen genererar. Sökande till naturvetenskapligt program talar i större utsträckning om att de är osäkra på vad de vill utbilda sig till och väljer därför en utbildning som ger en bredd och behörighet för framtida studier (Gruffman, 2010, s. 65–66). Naturvetenskapliga programmet är också det program som har störst anseende och fångar i större utsträckning upp elever från de högre samhällsklasserna. Det är också det program som i elevers skolval främst pekar mot medelklass och framtida yrken inom akademi (Gruffman, 2010, s. 81).

I Sandells undersökning gör hon en tolkning utifrån sitt resultat till att studiemotiverade elever inte väljer estetiska programmet, samt att programmet uppfattas som en lättversion av samhällsvetenskapliga programmet av många elever (Sandell, 2007, s. 150). Estetiska programmets elever uppfattas av väljarna som "knäppa" och "flummiga". Eleverna anser sig också passa in på vissa program mer än andra (Sandell, 2007, s. 153). I intervjuerna beskriver en elev ett studiemöte inför gymnasievalet där denne möttes av en slogan hos naturvetenskapliga programmet, vilken löd: "För snygga för bygg, för smarta för SP och för normala för estetiskt". Sandell menar därför att detta kan ses som en tydlig positioneringsmarkering mellan olika program (Sandell, 2007, s. 152).

3 Teori

I detta kapitlet presenteras Pierre Bourdieus teorier om kapital. I avsnittet ges en beskrivning av teorin, samt en redogörelse till varför jag valt teorin och hur jag använder den i min undersökning.

3.1 Bourdieus teorier om kapital

Då jag med min undersökning vill se vilka faktorer som spelar in i elevernas val har jag valt att använda mig av Bourdieus teorier om kapital. Bourdieus teorier innefattar ett flertal begrepp. Ett begrepp är *kapital*, vilket beskriver materiella och symboliska tillgångar och resurser hos en individ. Vi har alla olika kapital beroende på vår bakgrund och erfarenheter (Broady, 1998, s. 3).

Kulturellt kapital kännetecknas av ett kultiverat språkbruk och att kunna uttrycka sig kultiverat i tal och skrift. Det innefattar också en förtrogenhet med finkultur (Broady, 1998, s. 6). Skolan är en plats där detta värdesätts och Bourdieu och Passeron (2008) menar att det är samma språk som är förekommande i välbärgade familjer som är en del av samhällets elit. Detta gör att de individer som bär med sig detta in i skolan sedan barndomen är gynnade. Hur högt eller lågt kulturellt kapital vi har menar därför Bourdieu och Passeron (2008) hör samman med hur komplext språk vi bär med oss från våra familjer (Bourdieu & Passeron, 2008). För elevernas del så ges ett erkännande om denna kunskap i form av betyg. För att utläsa elevernas kulturella kapital i min analys görs detta genom bakgrund av föräldrars yrke och utbildning.

Ett annat begrepp är *socialt kapital*, vilket innefattar vänskapsband och släktskapsband (Broady, 1998, s. 3). För att utläsa detta görs en analys av elevernas beskrivning av social omgivning och intressen kopplade till valet.

Det sista begreppet som används är *ekonomiskt kapital*, vilket innefattar materiella tillgångar såsom förmögenheter (Broady, 1998, s. 3). I en analys rörande elevernas ekonomiska kapital och nedärvda tillgångar kommer jag därför koppla detta till föräldrarnas yrken och utbildning, samt vad utbildningen kommer generera för eleven.

4 Metod

I detta kapitlet beskrivs mitt val av metod för studien, en beskrivning av metoderna och tillvägagångssättet för undersökningen. Kapitlet innehåller även en redogörelse för hur jag förhållit mig till etiska förhållningsregler.

4.1 Val av metod

I undersökningen användes både kvalitativ och kvantitativ metod. Enligt Eliasson (2006) så är kvalitativa metoder att föredra om man vill fördjupa en undersökning. Kvantitativa metoder är däremot bra att använda då man vill generalisera i större sammanhang och för att sätta siffror på sin undersökning (Eliasson, 2006, s. 21). Studien inleddes med en enkät för att få en överblick av undersökningen. Utifrån resultatet utformades en intervjumall för att fördjupa min studie genom intervjuer med lärare och elever. Då användes en semistrukturerad intervjumetod för att skapa en flexibilitet utifrån informanternas svar och ståndpunkter under intervjuerna.

4.1.1 Urval av skolor och deltagare

Urvalet utgjordes till högstadieskolor med musikprofil, vilka kontaktades via mail och telefon. Två skolor valdes sedan ut, belägna i två olika kommuner i södra Sverige. Jag hade ingen tidigare relation till eleverna eller lärarna, vilket jag ser som positivt då förutsättningarna för samtliga deltagare blev densamma. Urvalet av lärarintervjuer gjordes till musiklektorer på skolornas musikprofil. Min tanke var från början att göra elevintervjuer på båda skolorna. Men p.g.a. tidsbrist hos eleverna utfördes en fokusgruppsintervju på endast en av skolorna. Urvalet av fokusgruppens deltagare gjordes med musiklektorens hjälp på den skolan den utfördes och där jag uppgav önskemål gällande elevernas etnicitet, kön och programval. Läraren tillfrågade eleverna om medverkan och informerade samtidigt eleverna om undersökningens syfte och anonymitet. Fokusgruppen kom att bestå av fyra deltagare, jämt fördelat mellan tjejer och killar. Hälften av dessa hade utlandsfödda föräldrar. Två av dessa hade valt estetiska programmet och två hade valt andra inriktningar. För en närmare inblick i fokusgruppsdeltagarnas bakgrunder se bilaga 1.

4.1.2 Enkätens utformning

Enligt Bryman (2011) är det viktigt att en enkät inte ser för omfattande ut (Bryman, 2011, s. 233). Detta påverkade hur enkäten utformades. Enkäten var också i lagom storlek i förhållande till elevernas engagemang vid genomförandet. Enkätens utformning var kopplad till min frågeställning för studien och delades in i tre delar: 1. Syn på musikämnet, utbildning, framtids tankar. 2. Gymnasievalet. 3. Elevens bakgrund. I efterhand så upptäckte jag att enkäten borde ha inkluderat frågor rörande elevens betyg och hur detta påverkade deras val. Detta ser jag som mycket olyckligt. Om detta hade ingått i enkäten hade jag kunnat avläsa på vilket sätt betygen påverkade elevernas val, vilket hade gjort undersökningen mer fördjupad. På samma sätt märker jag att en utökad information om elevernas bostadsform och bostadsområde hade givit ett mer fördjupat material till att utläsa föräldrarnas ekonomiska resurser. För en närmare inblick i enkätens utformning se bilaga 2.

4.1.3 Enkätens genomförande

Enkäten genomfördes genom att jag åkte ut till skolorna och delade ut enkäten på plats. Detta för att kunna informera om undersökningen och finnas närvarande om någon elev hade svårigheter med att tyda frågorna. Skolans musiklärare behövde inte heller ansvara för att enkäten genomfördes. Enkäten tog mellan 15-20 minuter att genomföra. Det fanns ett bortfall av en elev på varje skola och enkäten skickades inte ut i efterhand. Om frånvarande elever hade genomfört enkäten i efterhand utan min närvaro hade yttre faktorer kunna påverka svaren som jag inte hade varit medveten om. Svarsfrekvensen var 11 svar på Landsbygdsskolan och 20 svar på Storstadsskolan. Något jag uppmärksammade då enkäten utfördes var att flera av eleverna inte visste vilket yrke eller utbildning deras föräldrar hade. Därför har en analys av föräldrarnas utbildningsnivå endast gjorts med svar där detta med säkerhet kunnat fastslås.

4.1.4 Lärarintervjuernas genomförande

Intervjuerna genomfördes på informanternas skolor. Samtliga intervjuer spelades in på en mobiltelefon och genom ett inspelningsprogram på en dator. Enligt Bryman (2011) så är dokumentation genom en ljudkälla att föredra när man genomför kvalitativa intervjuer, då det är lättare att fånga informanternas egna ord och formuleringar. Vid endast anteckningar finns risken för att detta går förlorat (Bryman, 2011, s. 420). Under

intervjuerna utgick jag från en mall för att beröra flera frågor, se bilaga 3. Lärarintervjun på Landsbygdsskolan genomfördes ostört i ett arbetsrum och gjordes samtidigt med båda lärarna. Lärarintervjun på Storstadsskolan genomfördes i en avskild del av lärarrummet med en av musikprofilens lärare. Intervjun kom att avbrytas två gånger. I ett fall kom detta att ske mitt i en uttalad mening från läraren. Efter avbrottet kom informanten tillbaka till ämnet igen och fullföljde sitt svar. Avbrottet störde därför inte intervjun i en större omfattning.

4.1.5 Fokusgruppsintervjuns genomförande

Jag valde att skapa en fokusgrupp eftersom detta är att föredra om man är intresserad av samspelet mellan deltagare i en grupp (Bryman, 2011, s. 447). Platsen för intervjun var i ett övningsrum på skolan. Intervjun inleddes med att deltagarna fick fylla i en blankett rörande bakgrundsuppgifter, se bilaga 5. Detta är också ett tillvägagångssätt som rekommenderas för fokusgruppsamtal (Bryman, 2011, s. 460). I intervjun utgick jag från en intervjumall för att beröra olika frågor under intervjun, se bilaga 4. Ibland så lät jag frågan gå fritt då en mer utpräglad diskussion uppstod. Ibland ställdes även följdfrågor till eleverna för att få ett mer utvecklat svar eller förtydligande. Utmärkande för gruppen var att det fanns ett öppet klimat där deltagarna i stor utsträckning lät övriga medverkande tala till punkt. Efter intervjuerna gjordes anteckningar och transkriberingen genomfördes samma dag.

4.1.6 Etiska principer

Under studiens genomförande var jag noga med att informera om de etiska principerna utifrån Vetenskapsrådets rekommendationer kring forskningsetik. Enligt *informationskravet* informerade jag om undersökningens syfte och moment samt att medverkan var frivillig med rätten för deltagarna att avbryta sin medverkan. Ett val jag gjorde enligt *samtyckeskravet* var att inte informera elevernas vårdnadshavare, utan istället utgå från elevernas frivilliga intresse och godkännandet från skolans rektor. Enligt *konfidentialitetskravet* informerades samtliga medverkande i studien om deras anonymitet. Deltagarna har även fått andra namn för att bibehålla anonymitet i studien. Detta gjordes även med namnen på de medverkande skolorna. Jag var även noga med att informera informanterna gällande *nyttjandekravet* och att studiens datainsamling endast kommer användas i studiens syfte. Samt att endast jag har tillgång till materialet och att datainsamlingen raderas efter att uppsatsen är fullgjord (Vetenskapsrådet, 2002).

5 Resultat

I detta kapitlet presenteras resultatet av enkätundersökningen och intervjuerna på de två medverkande skolorna. Kapitlet avslutas med en sammanfattning av resultatet.

5.1 Skolorna och deltagarnas bakgrunder

I detta avsnitt presenteras resultatet från medverkande skolor. Statistiken är hämtad från enkätundersökningen och från intervjuerna. På nästa sida visar tabell 1 medverkande musiklärares bakgrunder, utbildningar och arbetserfarenheter.

5.1.1 Storstadsskolan

Storstadsskolan är en grundskola med musikprofil i årskurs 4-9. Skolan ligger i ett mångkulturellt område i en storstad och eleverna kommer från olika delar av staden, men främst från det området där skolan ligger. I musikklassen finns det 65 % tjejer och 35 % killar. 20 % är födda utanför Sverige. 70-75 % av elevernas båda föräldrar är födda utomlands. Boendeformen varierar. 60 % bor i lägenhet, 30 % i villa och 10 % bor i radhus. Föräldrarnas yrken varierar. Återkommande yrken är hantverkare, vårdpersonal, socionomer, skolpersonal och lärare.

5.1.2 Landsbygdsskolan

Landsbygdsskolan är en grundskola med musikprofil i årskurs 4-9. Skolan är belägen på landsbygden utanför en storstad. Eleverna kommer främst från orten där skolan ligger, eller närliggande orter i anslutning till denna. I musikklassen finns det 80 % tjejer och 20 % killar. 9 % är födda utanför Sverige. 27 % av elevernas föräldrar är födda utomlands. En stor majoritet med 73 % av eleverna bor i villa. Övriga elever bor i radhus och i lägenhet. Föräldrarnas yrken varierar. Återkommande yrken är lärare, hantverkare, industriarbetare samt arbeten inom musikbranschen.

Tabell 1. Medverkande lärare

Namn:	Lärare 1	Lärare 2	Lärare
Skola:	Landsbygsskolan	Landsbygsskolan	Storstadsskolan
Musikalisk bakgrund:	Kommer från en musikalisk familj. Aktiv i frikyrkan och dess musikverksamhet under uppväxten	Spelat gitarr sedan 13 års ålder.	Kommer från en musikalisk familj. Instrumentallektioner sedan 7 års ålder.
Utbildning:	Folkhögskola (Musiklinje) Grundskolläraryr utbildning i ämnena Musik/Engelska.	Folkhögskola (musiklinje), Grundskolläraryr utbildning i musik.	Musikvetenskap, Musikläraryr utbildning upp till gymnasieskolan samt IE-utbildning.
Arbetsplatser sen examen:	Församlingspedagog i frikyrka, körledare, kulturskola, grundskola.	Kulturskola, grundskola.	Kulturskola, grundskola, frilansande musiker.
Antal år som verksam musiklärare:	21 år	5 år	22 år

5.2 Undervisningen och musiklärarnas förutsättningar

Både S-skolans och L-skolans lärare uttrycker att de har väldigt goda förutsättningar till att bedriva musikundervisning. De nämner en god kvalitet på lokaler och utrustning samt att det finns god förberedelse och tid för dokumentation. Alla musiklärare undervisar i halvklass på musikprofilen. Skolornas musiklärare menar att musikämnet har hög status på skolan. Musiklärarna anser också att ledningen lyssnar på deras önskemål i hög utsträckning. Båda skolornas lärare svarar att eleverna i musikklass har hög måluppfyllelse för musikämnet och att eleverna är motiverade.

I enkätundersökningen ställdes frågan: "Vilken är din samlade bedömning av din nuvarande musikutbildning på högstadiets musikprofil?" Resultatet visade att ca. 90 % av elevernas svar var "mycket bra eller "ganska bra".

Läraren på S-skolan menar att hon på senare år upplevt en nedåtgående trend av elever som söker sig till skolans musikklass. Hon resonerar på följande sätt:

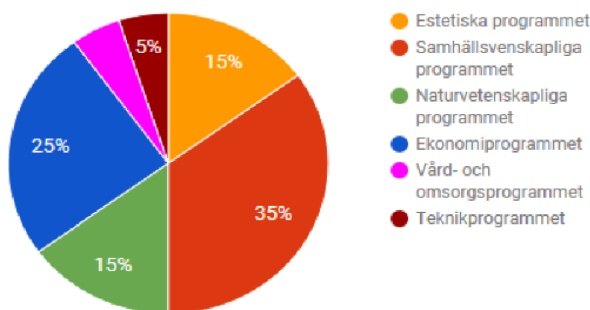
Det tror jag beror på att skolan heter Storstadsskolan. Vi märker ju liksom och man hör ju också att vi har dålig publicitet och i största allmänhet så ligger skolan i ett stökigt område. Folk vågar inte sätta sina barn här i samma

utsträckning. Det är jättesorgligt. Och då spelar det kanske ingen roll om det är musikprofil. Men vissa är ju modiga och sätter sina barn här och kör långt med sina barn hit ändå. Sen tror vi ju alla och ledningen att det ska vända för man jobbar hårt. Men det är ändå så att det ligger i en belastad stadsdel (Citat från lärare på S-skolan).

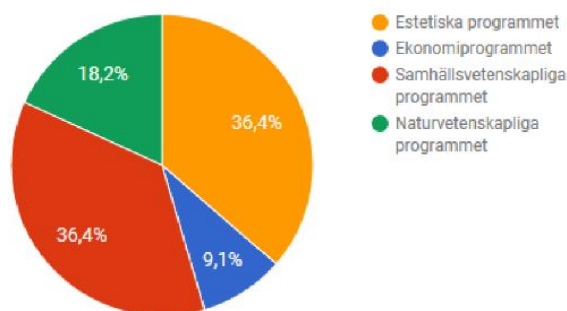
5.3 Hur upplevde eleverna valet?

Ungefär hälften av eleverna på skolorna ansåg att valet till gymnasiet var “ganska svårt” eller “mycket svårt.” I intervjuerna framgick att flera elever vägde sina val mellan olika program. Eleverna upplevde också en svårighet i att sortera information från olika gymnasieskolor i anknytning till valet.

5.4 Gymnasievalets resultat

Figur 3. Programval till gymnasieskolan från Storstadsskolan

Figur 4. Programval till gymnasieskolan från Landsbygdsskolan

Figur 3 och figur 4 visar resultatet av elevernas förstahandsval till gymnasiet för läsåret 2017/2018. Tilläggas ska att det under vissa program inkluderats inriktningar som ekonomi/juridik och samhällsvetenskap/beteendevetenskap. Dessa presenteras enligt grundprogrammet i statistiken. En frånvarande elev från Storstadsskolans enkätsvar visade sig senare ingå i fokusgruppen och eleven finns därför inte representerad i statistiken. Då framgick det att eleven hade valt en yrkesutbildning i form av en kockutbildning.

På nästa sida presenteras tabell 2, vilket visar sökande elever till estetiska programmet från de två medverkande skolorna.

Tabell 2. Sökande elever till estetiska programmet från medverkande skolor

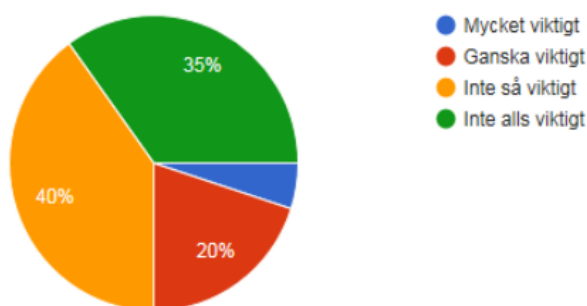
Namn:	<u>Elev 1</u>	<u>Elev 2</u>	<u>Elev 3</u>	<u>Elev 4</u>	<u>Elev 5</u>	<u>Elev 6</u>	<u>Elev 7</u>
Skola:	S-skolan	S-skolan	S-skolan	L-skolan	L-skolan	L-skolan	L-skolan
Kön:	Tjej	Kille	Kille	Tjej	Kille	Kille	Tjej
Född i:	Sverige	Annat land	Sverige	Sverige	Sverige	Sverige	Sverige
Boendeform:	Villa	Lägenhet	Lägenhet	Villa	Villa	Ville	Lägenhet
Föräldrar födda i:	Sverige	Annat land	Annat land	Sverige	Sverige	Sverige	Sverige
Föräldrars utbildning:	Båda: Gymnasium + Högskola	Vet ej	1. Gymnasium + Högskola 2. Vet ej	Båda: Gymnasium + Högskola	Båda: Gymnasium + Högskola	Båda: Gymnasium + Högskola	1. Gymnasium. 2. Vet ej
Föräldrars yrken:	“Mamma jobbar på fritids och är speciallärare för jobbiga elever. Pappa är bankman”	“Vet inte”	“Pappa jobbar med transport och mamma är sjukskriven”	“VVS-arbetare och SFI-lärare”	“Musikproducent”	“Lärare och musikföreläggare”	“Trucklagare”
Valt program:	ES/Musik	ES/Musik	ES/Bild och form	ES/Musik	ES/Musik	ES/Musik	ES/Musik
Tyckte valet var:	Ganska svårt	Mycket lätt	Mycket svårt	Ganska lätt	Ganska svårt	Ganska lätt	Ganska svårt
Kamraters val:	Mycket viktigt	Inte så viktigt	Ganska viktigt	Ganska viktigt	Inte så viktigt	Inte alls viktigt	Inte alls viktigt
Syv rekommendationer	Inte så viktigt	Ganska viktigt	Mycket viktigt	Inte så viktigt	Inte så viktigt	Inte så viktigt	inte så viktigt
Föräldrar rekommendationer:	Ganska viktigt	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Ganska viktigt	Inte så viktigt	Inte alls så viktigt	Inte alls så viktigt
Dina intressen:	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Ganska viktigt	Mycket viktigt	Mycket viktigt	Mycket viktigt	Mycket viktigt
Lärares rekommendationer	Inte så viktigt	Mycket viktigt	Inte så viktigt	Inte alls så viktigt	Inte så viktigt	Inte alls så viktigt	Inte så viktigt
Att programmet är högskoleförberedande:	Mycket viktigt	Inte alls så viktigt	Ganska viktigt	Mycket viktigt	Inte så viktigt	Inte alls så viktigt	Ganska viktigt
Att utbildningen ger jobb:	Inte så viktigt	inte så viktigt	Mycket viktigt	Mycket viktigt	Inte alls viktigt	Ganska viktigt	Inte så viktigt
Var skolan ligger:	Ganska viktigt	Mycket viktigt	Mycket viktigt	Mycket viktigt	Inte så viktigt	Ganska viktigt	Ganska viktigt
Skolans rykte:	Ganska viktigt	Mycket viktigt	Mycket viktigt	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Ganska viktigt	Ganska viktigt
Spelar musik på fritiden:	“Sjunger hemma och i band”	“Ja, rappar”	“Sjunger hemma”	“Sjunger bara”	“Ja allt ovan” (Band, kulturskola, i familjen)	“Jag gör digital musik, alltså på datorn”	“Hemma”
Vill studera efter gymnasiet/Vad:	Kanske. Estetiska ämnen eller samhällsämnen”	Ja. “Musik”	Kanske. “Estetiska ämnen”	Ja. “Vet inte”	Ja. “Vet inte”	Nej.	Kanske. “Vet inte”
Drömyrke:	“Att bli Beyonces bakgrundssångare”	“Rappare”	“Dansare”	“Artist”	“Musiker”	“Musikproducent /Artist”	“Jobba inom musik”

På S-skolan är det sammanlagt tre elever (15 %) som valt det estetiska programmet. Av dessa elever sökte en elev bild och formgivning och resterande musik. På L-skolan är det sammanlagt fyra elever (ca. 36 %) som sökt estetiska programmet och samtliga valde musik. Gemensamt för alla sökande var att elevernas intressen stod högt ställt i valet. Alla spelar eller sjunger på sin fritid och alla har framtidsdrömmar inom det estetiska området. Vissa tror sig redan nu läsa vidare inom musikområdet efter gymnasieexamen. Föräldrarnas yrken varierar och två av de sökande från L-skolan har en förälder som är aktiv inom musikbranschen. Av samtliga sökande från skolorna är det en av sju elever som har utländsk bakgrund.

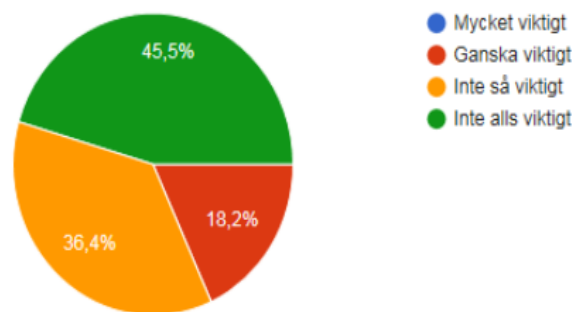
På Storstadsskolan har en elev sökt naturvetenskapligt program med musikinriktning. I enkäten svarar eleven att hon vill studera efter gymnasiet. På följdfrågan om vad hon vill studera svarar hon: “Jag vet inte än, det är därför jag väljer naturvetenskap” (Citat från enkät).

5.5 Kamraters val av utbildning

Figur 5 och figur 6 visar att kamraters val av utbildning inte har en stor inverkan på elevernas val. 75% respektive ca. 82 % uppger att detta varit “inte så viktigt” eller “inte alls viktigt”.

Figur 5. Visar Storstadsskolans elevers svar på hur kamraternas val av utbildning påverkat deras gymnasieval.

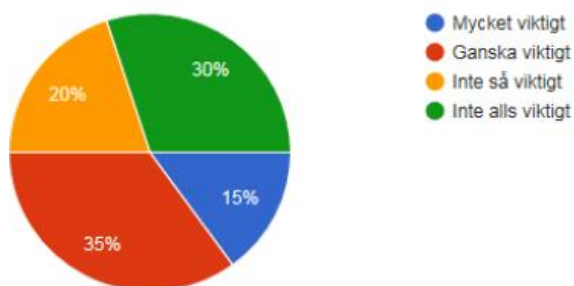
Figur 6. Visar Landsbygdsskolans elevers svar på hur kamraternas val av utbildning påverkat deras gymnasieval.

I intervjublanketten framgick att Maria upplevde detta som “ganska viktigt” i hennes val. Hon utvecklade sitt svar: “Jag vill inte gå samma gymnasium som folk jag känner halvt” (Citat från Maria). I intervjun beskriver hon om sig som en social person och att kompisarnas val av program var avgörande i hennes val av skola. Vi kan därför se att

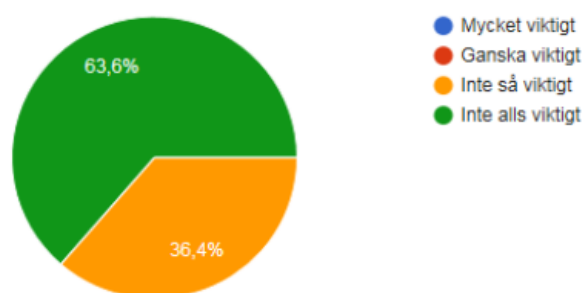
Marias sociala kapital haft en påverkan på hennes val till gymnasiet.

5.6 Studie och yrkesvägledarens rekommendationer

Figur 7 och figur 8 visar resultatet från frågan om hur studie- och yrkesvägledarens (syv) rekommendationer påverkat eleverna i deras val. På S-skolan svarar hälften av eleverna att rekommendationerna varit “mycket viktiga” eller “ganska viktiga”. På L-skolan anser ingen av eleverna detta. I en analys av vilka som söker sig till syv på S-skolan så hade 90 % av dessa eleverna utlandsfödda föräldrar och ungefär hälften var tjejer och hälften killar.

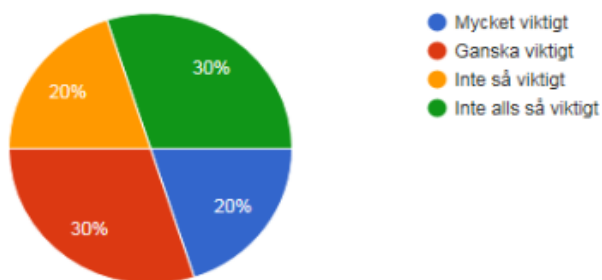
Figur 7. Visar Storstadsskolans elevers svar på hur syvs rekommendationer påverkat deras gymnasieval.

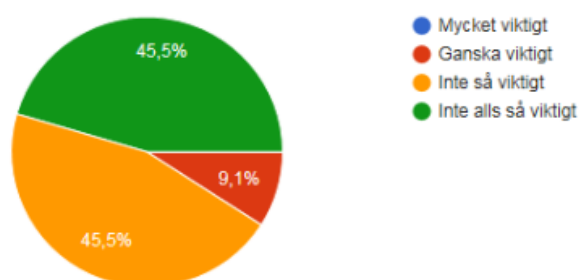
Figur 8. Visar Landsbygdsskolans elevers svar på hur syvs rekommendationer påverkat deras gymnasieval.

5.7 Föräldrars rekommendationer

Figur 9 och figur 10 visar resultatet från frågan om hur föräldrarnas rekommendationer påverkat eleverna i deras val. På S-skolan upplever hälften av eleverna att föräldrarnas rekommendationer varit “ganska viktiga” eller “mycket viktiga”. Vid en närmare analys visade det sig att ca. 90 % av dessa elever hade utlandsfödda föräldrar. På L-skolan svarar ca. 9 % att föräldrarnas inverkan varit “ganska viktig” i deras val

Figur 9. Visar Storstadsskolans elevers svar på hur föräldrars rekommendationer påverkat deras gymnasieval.

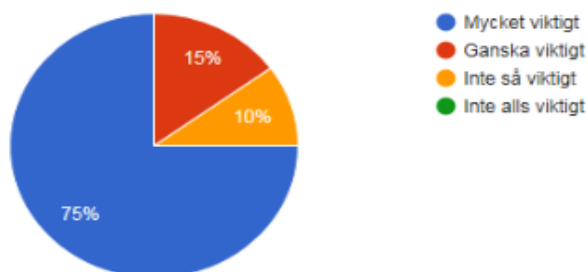
Figur 10. Visar Landsbygdsskolans elevers svar på hur föräldrars rekommendationer påverkat deras gymnasieval.

Emanuel som valde ekonomiprogrammet beskriver att hans föräldrar gärna ville att han skulle söka till ekonomiprogrammet och svarar även att föräldrarnas rekommendationer var "ganska viktiga" i hans val. Han uttrycker också ett intresse i sitt val: "Det låter kul för att mina föräldrar liksom har liknande jobb. Jag hade tänkt, det är typ ett drömjobb då, egenföretagare. Men jag vet inte hur det kommer gå, men åt den riktningen" (Citat från Emanuel).

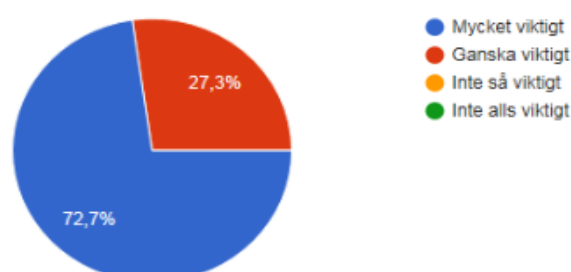
Emanuelns föräldrar är båda högskoleutbildade inom yrkena psykolog och sjuksköterska. Emanuel har på så vis redan ett förhållandevis högt kulturellt kapital. Han pratar om sitt intresse för ekonomi och för teoretiska ämnen. I en diskussion om de teoretiska och estetiska ämnenas betydelse så värderar Emanuel de teoretiska ämnena mycket högt. Valet till ekonomiprogrammet är enligt Emanuel ett första steg på vägen mot fortsatta högskolestudier till ekonom och egenföretagare. I valet till gymnasiet handlar Emanuel utifrån sitt kulturella kapital och väljer att positionera sig i utbildningssystemet. I ett framtida yrke som ekonom kommer Emanuel antagligen också öka sitt ekonomiska kapital i förhållande till hans nuvarande sociala bakgrund.

5.8 Elevens intressen

Figur 11 och figur 12 visar resultatet för frågan om hur elevens intressen påverkade deras val. Resultatet visar att elevens intresse hade en stor inverkan på valet.

Figur 11. Visar Storstadsskolans elevers svar på hur deras intressen påverkat gymnasievalet.

Figur 12. Visar Landsbygdsskolans elevers svar på hur deras intressen påverkat gymnasievalet.

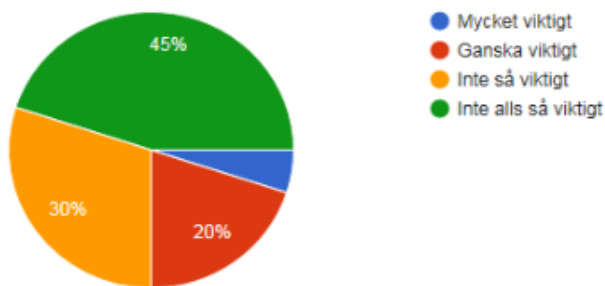
Maria som valde en kockutbildning resonerar kring sitt val: “Jag är typ inte intresserad av något annat än matlagning så jag hade inget annat val. Jag tycker inte NO är kul, jag tycker inte SO är kul, jag tycker ingenting är kul typ” (Citat från Maria).

För Marias del kommer även hennes intresse för själva aktiviteten, i det här fallet matlagning fram som en viktig del i hennes val till yrkesprogrammet. I intervjun uttrycker hon även upprepade gånger en skoltrötthet inför skolans teoretiska ämnen.

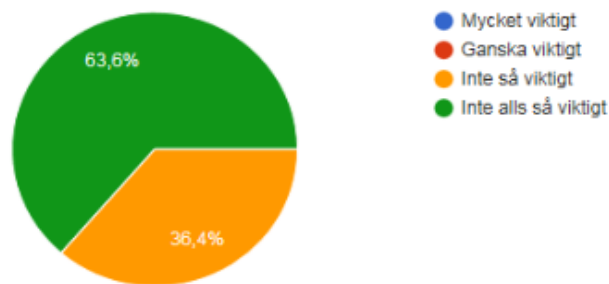
För Emmas del var hennes intressen “mycket viktiga” i hennes val. Emma spelar även musik utanför skolan. “Sjunger hemma och i band” (Citat från enkät). Hon nämner i intervjun att spelkamraters val av skola påverkade henne, samt att kamraternas rekommendationer var “mycket viktiga” i hennes val. Detta visar att Emmas sociala kapital haft en betydande inverkan på hennes val till estetiska programmet.

5.9 Lärares rekommendationer

Figur 13 och figur 14 visar hur eleverna anser att lärares rekommendationer påverkat deras val. Resultatet visar att 25 % av eleverna på S-skolan anser att detta varit “mycket viktigt” eller “ganska viktigt”. På L-skolan är det ingen elev som ser detta som en viktig faktor. I intervjuerna med musiklärarna framgick även att samtliga musiklärare informerar och rekommenderar sina elever till att söka det estetiska programmet.

Figur 13. Visar Storstadsskolans elevers svar på hur lärares rekommendationer påverkat deras gymnasieval

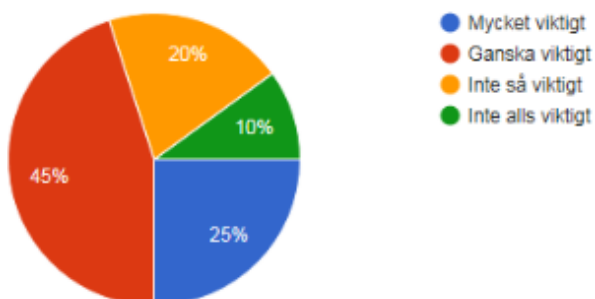

Figur 14. Visar Landsbygdsskolans elevers svar på hur lärares rekommendationer påverkat deras gymnasieval

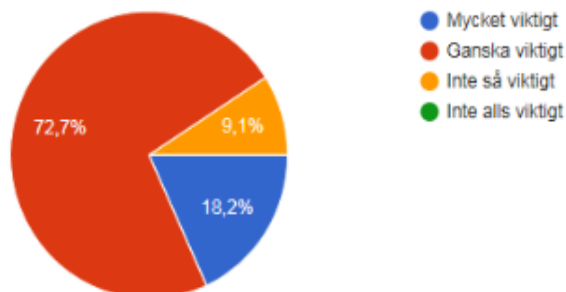
5.10 Utbildningens geografiska läge

Figur 15 och figur 16 visar betydelsen av skolans geografiska plats i elevens val. Svaren visar att 70 % av S-skolans elever anser att detta har varit “mycket viktigt” eller “ganska viktigt”. På L-skolan är denna siffran ca. 91 %.

Båda skolornas elever söker i stor utsträckning sig till storstaden för sin utbildning. På S-skolan sökte elever sin utbildning i samma stad, med något undantag. På L-skolan var det också mycket vanligt att söka en skola på landsbygden.

Figur 15. Visar Storstadsskolans elevers svar på hur utbildningens geografiska läge påverkat deras gymnasieval.

Figur 16. Visar Landsbygdsskolans elevers svar på hur utbildningens geografiska läge påverkat deras gymnasieval.

5.11 Högskoleförberedande program

I frågan hur viktigt det var för eleven att välja ett högskoleförberedande program svarade 95 % av S- skolans elever och 63,6 % av L-skolans elever att detta var “ganska viktigt” eller “mycket viktigt”. I en närmare analys visar det sig att samtliga elever på L-skolan valde ett högskoleförberedande program. På S-skolan är det två elever som valde yrkesförberedande program med inriktningarna vård och omsorg och kockutbildning. Resterande elever valde högskoleförberedande program. I intervjuerna framkom att musikklassen var väl informerade och medvetna om att estetiska programmet var högskoleförberedande.

5.12 Synen på teoretiska och estetiska ämnen

Under intervjuerna ställdes frågan om hur informanterna upplever samhällets syn på de estetiska ämnena idag. Lärare 1 på L-skolan svarade på följande sätt:

Jag tror nog att ämnena som sådana, alla estetiska ämnena, praktisk-estetiska, är lite mindre ansedda kanske. Jag menar nu har vi nationella prov i svenska, matte, engelska och så har vi det i SO, vi har det i NO. Pang. (Slår ihop händerna) Där var alla de teoretiska ämnena. Och så har vi kvar de praktiskt estetiska som vi inte gör några som helst såna viktiga prov i. Vi sänder vissa, alltså inte vi, samhället, vi sänder vissa budskap till eleverna genom att vissa ämnen inte är lika viktiga. Det gör man genom att inte ha nationella prov i de ämnena. Sen tycker jag att, jag har ju ingenting för nationella prov egentligen liksom. Så kanske man skulle ta bort alla, eller göra det i alla (Citat från lärare 1 på L-skolan).

5.13 Lärarnas tankar om programmets utveckling

På L-skolan menar en av lärarna att den nedåtgående trenden kan bero på elevernas strategiska val för att få särskild behörighet till fortsatta studier:

Utbildning ligger ju så tungt, ska man plugga vidare ska man ha läst vissa mattekurser, för om man inte har gjort det så kommer man inte in. Om man inte bestämt sig för att man vill hålla på med musik professionellt så förstår jag att man väljer något annat (Citat från lärare 2 på L-skolan).

Storstadsskolans lärare menar också att färre av deras elever söker sig vidare till estetiska programmet idag än tidigare år. Alla musiklärarna har också uppmärksammat en ökning av elever som söker naturvetenskapligt program med musikinriktning och ser detta som en möjlig orsak till trenden.

5.14 I hippiebyxor och med gafflar i öronen

S-läraren tar i intervjun upp en händelse som hon observerat på skolan:

För det hörde jag någon som sa åt en tjej i musikklass i en sjua (årskurs 7) idag.

- Ska du gå dans? (dansutbildning) Sa en klasskompis till henne. Hon är jätteduktig i musik och älskar att dansa också.

- Ja jag tänker studera utomlands och jag skulle vilja åka till Berlin.

- Tjänar du några pengar på det? (Citat från S-skolans lärare).

Maria som kommer från en musikfamilj beskrev att hon länge funderade på att söka estetiska programmet som sitt förstahandsval. Hon berättade även om skolkamraters reaktioner och attityder till estetiska programmet:

Ah det är ju typ – ska du gå estetiskt program? Alltså det känns som det är lite finare eller vad man ska säga att gå på lite såhär andra program eftersom det är lite sådär kostym medan de andra är lite sådär stora hippiebyxor och med typ gafflar i öronen. (Skrattar). Lite såhär mer konstiga människor söker estet. Det känns som att det är bilden av estet, eller såhär, väldigt egna och konstiga medan flest normala söker till de vanliga programmen (Citat från Maria).

5.15 Sammanfattning av resultatet

Resultatet visade att musiklärarna har mycket goda förutsättningar för att bedriva musikundervisning och att ämnet har en hög status på skolorna. Eleverna är också i mycket hög utsträckning nöjda med utbildningen. Skolorna och eleverna har olika förutsättningar beroende på skolornas geografiska placering. S-skolans lärare beskrev också stadsdelen som stökig och belastat.

Resultatet av sökande elever till estetiska programmet visade sig vara 15 % på Storstadsskolan och 36 % på Landsbygdsskolan. Av de sökande fanns en stor majoritet

med svenskfödda elever och där en av sju elever är född utomlands. Intresset hade en stor påverkan på elevernas val. Alla elever spelar musik på fritiden och har drömmar inom musikområdet. Några elever tänker även studera musik efter gymnasiet.

Enkätsvaren från medverkande skolor visar att:

- Kamraters val och lärares rekommendationer hade en låg inverkan på deras val.
- Syv och föräldrarnas rekommendationer var utmärkande viktiga för elever vars föräldrar har utländsk bakgrund, med en andel av 90 % respektive ca. 90 % av dessa svaren.
- Elevernas intresse hade en stor inverkan på deras val.
- Majoriteten av eleverna ansåg att det var viktigt att studera på ett högskoleförberedande program. Resultatet visar också att två elever från skolorna valde yrkesprogram.
- Eleverna ansåg att skolans geografiska plats var viktig i deras val. Det visade sig också att skolornas elever i stor utsträckning söker sig till storstaden för sin utbildning. På Storstadsskolan sökte man sin utbildning i samma stad med något enstaka undantag, medan det på Landsbygdsskolan också var vanligt att söka en utbildning i hemkommunen.
- Resultatet visar att elever handlar utifrån sina kulturella, sociala och ekonomiska kapital och att detta påverkar deras val till gymnasieskolan.

I resultatet framgick att både lärare och elever upplevt en särställning av de estetiska ämnena i sin omgivning och i skolan. Det framkom även föreställningar och attityder till det estetiska programmet och estetiska uttryck från elever på en av skolorna.

Estetiska programmets minskade söktryck kan enligt medverkande lärare bero på att elever önskar få särskild behörighet för vidare studier. Man lyfte då fram program som naturvetenskapliga programmet med musikprofil som man upplevde ökat i popularitet under de senaste åren.

6 Diskussion

I detta kapitlet ställs resultatet och forskningsfrågorna i relation till den teoretiska bakgrunden i form av en diskussion. För att tydliggöra diskussionsdelen presenteras åter studiens forskningsfrågor.

- Vilka gymnasieprogram väljer elever från två musikprofilerade grundskolor och vad påverkar eleverna i deras val?
- I vilken utsträckning läser elever det estetiska programmet och estetiska kurser i dagens gymnasieskola och upplever musklärare en förändring av söktrycket till estetiska programmet?
- Vilka attityder till estetiska uttryck och utbildningar har elever på två högstadieskolor?

6.1 Sökande elever till estetiska programmet

Resultatet visade att antalet sökande till estetiska programmet var 15 % respektive 36 % från de medverkande skolorna. Lärarna uttryckte en upplevelse av att antalet sökande elever till det estetiska programmet minskat från föregående år. I detta finns svårigheter i att utläsa en förändring av antalet sökande elever till programmet. I resultatet framkom dock att intresset från elever sjunkit enligt musklärarna. Under fokusgruppsintervjuerna visade det sig att samtliga informanter såg estetiska programmet som en tänkbar utbildning, men att olika faktorer påverkade deras val.

6.2 Skillnader mellan skolorna och påverkan på elevernas val

En skillnad mellan skolorna framträdde då läraren på S-skolan beskrev att skolan låg i en stökig och belastad stadsdel. Beträffande föräldrarnas yrken fanns inga större utmärkande skillnader mellan skolorna. Däremot fanns en tydlig skillnad mellan föräldrarnas utbildningsnivå, då Landsbygdsskolans elevers föräldrar hade en högre

utbildningsnivå än Storstadsskolans elevers föräldrar. Sandell (2007) menar att dessa faktorer kan påverka elevens studiegång och betyg, vilket kan ses som att skolornas elever har olika förutsättningar. Boendeformen var övervägande lägenhet på S-skolan och bland elever på L-skolan var den övervägande boendeformen villa. Detta kan dels bero på klasstillhörighet, men det kan även vara vanligare med lägenhet som bostadsform i staden.

I frågan huruvida eleverna ansåg syvs rekommendationer som viktiga, visade det sig finnas en skillnad mellan skolorna. Det framgick att 90 % av eleverna på S-skolan som ansåg detta hade utlandsfödda föräldrar. Resultatet visade även att ingen elev på L-skolan ansåg att detta hade varit viktigt och där svaranden hade en överrepresentation av svenskfödda föräldrar. Då en övervägande del av föräldrarna på Storstadsskolan hade en låg utbildningsnivå, kan detta möjligen till viss del kopplas samman till det Dresch och Lovén (2010) lyfter fram om hur föräldrar med en lägre social bakgrund i högre utsträckning anförtror sig till syv inför gymnasievalet. Detta p.g.a. bristande kunskaper om gymnasievalet. En annan orsak till siffrorna kan vara att syv på S-skolan möjligtvis har en mer utpräglad kontakt med eleverna än vad L-skolans syv har. Resultatet visade även att elever som ansåg att syv varit viktig i deras val var jämt fördelat mellan tjejer och killar. På så vis skiljer resultatet sig från tidigare undersökningar där Gruffman och Schedin (2010) menar att tjejer i högre utsträckning söker sig till syv för vägledning.

En annan utmärkande skillnad var på vilket sätt föräldrarnas rekommendationer påverkade elevernas val. Resultatet visade en skillnad mellan skolorna, där ca. 90 % av svaranden från Storstadsskolan som ansåg att detta varit viktigt representerade elever med utlandsfödda föräldrar. Liknande resultat förekom även i Dresch och Lovéns (2010) studie. I kontrast finns Landsbygdsskolans svar som en förstärkning av detta, då dessa svaranden hade en större andel svenskfödda föräldrar. Svarsfrekvensen från L-skolan kan därför möjligen kopplas till den individualiseringen som Sandell (2007) tar upp genom att eleven ser sitt val som något som skett utan yttre påverkan. Eleverna höll också sina intressen som en stor påverkan på deras gymnasieval. Detta skulle därför också kunna ses som en förstärkning av en syn på en individualisering hos eleven.

Den geografiska platsens betydelse i valet av gymnasieskola visade sig vara viktig för eleverna. Utmärkande var att det på S-skolan fanns sökanden till gymnasieskolor i samma stad med något undantag, medan det på L-skolan var vanligt att söka sig till storstaden och skolor på hemkommunens landsbygd. Lundahl, Erixon Arreman, Holm

och Lundström (2014) menar just att elever på landsbygden ofta väljer det närmaste alternativet. Varför detta inte var mer utbrett kan även förklaras av den relativt väl utbyggda kollektivtrafiken i anslutning till den närmaste storstaden.

Sammantaget från båda skolorna visade att två elever hade sökt yrkesprogram och resterande elever hade sökt högskoleförberedande program. Detta kan möjligt bekräfta den trend som Skolverket (2017) ser av sökande till högskoleförberedande program. Resultatet visade även en skillnad mellan sökande till yrkesprogram och högskoleförberedande program. Maria betonade sitt intresse för aktiviteten, i det här fallet matlagning som en viktig del till varför hon valde yrkesprogrammet. Detta kan stå i linje med det Gruffman (2010) menar skiljer elever på yrkesprogram mot elever på teoretiska program. Gruffman (2010) menar också att elever på naturvetenskapligt program i större utsträckning talar om en osäkerhet på vad man vill studera, och att man därför väljer en utbildning som ger möjligheter till fortsatta studier på olika områden. Detta framkom även i enkätundersökningen. I resultatet framgick att en elev hade sökt naturvetenskapligt program med musikinriktning. Eleven menade just att valet av program gjordes i ett skede av osäkerhet på vad hon ville studera.

I intervjuerna framkom hur elevernas kapitaltillgångar påverkade deras gymnasieval. Maria och Emma handlade utifrån sina sociala kapital och menade att deras intresse, kamrater och sociala nätverk påverkade deras val av utbildning och skola. Emanuel gjorde sitt gymnasieval till ekonomiprogrammet. Han hade ett högt nedärvt kulturellt kapital och precis som Bourdieu och Passeron (2008) menar så påverkar föräldrarnas utbildningsbakgrund barnens skolgång genom det kulturella kapitalet. Detta visade sig genom att båda Emanuels föräldrar hade en högskoleutbildning. Föräldrarnas rekommendationer var också mycket viktigt i hans val. Han visade sig även vara väl bekant med utbildningssystemet, vilken kunskap han fått genom sitt kulturella kapital. Han hade också höga ambitioner med sina studier med siktet att studera till ekonom i framtiden. I ett yrke som ekonom kan vi dra slutsatsen att Emanuels ekonomiska kapital skulle förändras utifrån dess dagsläge och generera i ett högre ekonomiskt kapital i framtiden.

6.3 Estetiska programmet och estetiska kursernas utveckling

Skolverket (2017; se figur 2) visar att sökandet till det estetiska programmet sjunkit drastiskt de senaste åren. Enligt Skolverket (2016) har också antalet skolenheter och kommuner som erbjuder estetiska programmet minskat sedan ett par år tillbaka. Konkurrensen mellan gymnasieskolor som Lundahl, Erixon Arreman, Holm och Lundström (2014) samt Lundström och Rönnberg (2015) beskriver kan även uppfattas ha påverkat estetiska programmet. Detta kan tolkas i Söderlunds (2013) tidningsartikel från Norrtelje tidning där det presenterades att en gymnasieskola valt att lägga ner programmet p.g.a. ekonomiska skäl, och där ett beslut tagits utifrån en marknadsanalys. På detta sätt kan det fria skolvalet visat sig ha påverkat programmets utveckling och där ett redan lågt söktryck gjort att skolor beslutat att lägga ner estetiska program på grund av den rådande konkurrensen. Beslutet att ta bort kursen Estetisk verksamhet har enligt Gymnasieutredningen (2016) fått konsekvenser av att gymnasieelever inte läser estetiska kurser och inte kommer i kontakt med estetiska ämnen på gymnasiet, utan istället väljer kurser som genererar meritpoäng. Trenden att välja program och kurser som är meriterande är något som medverkande lärare i denna studie lyfter fram som en bidragande orsak till varför skolans elever väljer andra program. Lärarna ansåg även att det funnits en större benägenhet från studiemotiverade musikelever att välja program som naturvetenskap med musikinriktning. Detta för att i större utsträckning kunna läsa meriterande kurser och få särskild behörighet inför framtida studier. Denna trend kunde inte uppfattas i en större utsträckning då endast en elev hade sökt denna inriktningen. Det kan dock ha visat sig i tidigare års gymnasieval vilket inte presenteras i denna studie. På flera sätt menar därför lärarna att eleverna väljer bort estetiska programmet p.g.a. dess utformning. Precis som Gymnasieutredningen (2016) lyfter fram i sin rapport så finns idag inte utrymmet på estetiska programmet att forma utbildningen mot meriterande kurser. På flera sätt kan därför ett beslut om en breddning av valbara kurser på estetiska programmet öppna upp för att fler elevgrupper skulle kunna se estetiska programmet som en tänkbar utbildning. Vilket på sikt kan påverka söktrycket till programmet och dess utveckling.

Lalouni och Boström (2016) lyfte genom sina referenser fram flera orsaker till minskningen av antalet sökande och menade att elever inte känner till att programmet är

högskoleförberedande. Enligt medverkande elever har det skett en återkommande information från både lärare och övrig skolpersonal angående estetiska programmets utformning och högskoleförberedande inriktning. Denna okunskap tycks därför på så vis inte berört medverkande skolor och elever.

Borttagandet av kursen Estetisk verksamhet har även visat sig få konsekvenser för utbildningar på högre nivå, då Gymnasieutredningen (2016) menar att sökanden till de konstnärliga utbildningarna på högskolan avtagit. Gymnasieutredningen (2016) härleder denna utveckling till det politiska beslut som genererade i ett borttagande av kursen Estetisk verksamhet. I en sån iakttagelse kan man alltså uppmärksamma en påverkan på musikutbildningar på olika utbildningsnivåer.

6.4 De estetiska ämnenas särställning och attityder bland elever

Medverkande lärare upplevde deras möjligheter till att bedriva musikundervisning som mycket goda. Det musiklärarna valde att beröra är också delar som Skolinspektionen (2011) och Lärarnas riksförbund (2013) lyfter fram som viktiga rörande kvalitét för undervisningen. Vidare kan dessa goda förutsättningar till undervisning ses som en viktig grund för att ge eleverna en god bild av ämnet och för att kunna bedriva en kvalitésäkrad musikundervisning. I enkätundersökningen visade resultatet också att eleverna gav mycket goda omdömen till sina utbildningar.

Lärare 1 menade att det finns en särställning av ämnen i grundskolan idag. Hon tog upp en tanke om att införa nationella prov även i de estetiska ämnena, alternativt ta bort proven helt. Lärarens resonemang skulle kunna genomföras i praktiken och skulle då innebära att skolan inte kategoriserar ämnen i praktiken. Hon menade också att de nationella provens begränsning till teoretiska ämnen sänder signaler till elever om vilka ämnen som anses vara mer betydelsefulla än andra. Ett sätt att sända andra signaler skulle även kunna ske genom ämnesöverskridande arbeten, vilket Skolinspektionen (2011) menar inte sker i musikundervisningen idag. På så vis kan elever se ett samband mellan ämnen i högre utsträckning, utan att det sker en särställning av ämnen på det sätt som lärare 1 beskriver.

I resultatet framkom att det fanns attityder mot estetiska uttryck och estetiska utbildningar på S-skolan. Det framgick att en elev önskade studera dans, men ifrågasattes av en kamrat i vilken mån detta skulle generera i en ekonomisk vinst. På

flera sätt skulle man därför kunna dra paralleller till resonemanget från lärare 1 om att skolan sänder signaler till elever rörande ämnenas särställning, och även till Skolverkets (2016) rapport om möjliga orsaker till estetiska programmets sjunkande söktryck. Detta kan därför uppfattas ta uttryck i skolmiljön i form av attityder och värderingar som det lärare 1 uppmärksammade.

Det framkom även attityder och föreställningar kring estetiska programmet och dess elever. Maria beskrev att omgivningens svar på hennes funderingar på att söka programmet var nedvärderande. Hon menade att hon hade mött en syn på esteteleven som "konstig" och "i hippiebyxor". Hon uttryckte att andra program har "kostym", vilket kan tolkas som högre status. Denna beskrivning kan även uppfattas likna Sandells (2007) undersökning där elever ansåg estetelever vara flummiga och att programmet hade en lägre status än andra program.

7 Slutsatser

Studien tyder på en skillnad mellan elevgrupper, som beroende på social bakgrund, klass, etnicitet och kapitaltillgångar anförtror sig till den sociala omgivningen inför sina gymnasieval. Det visar även en skillnad på elevernas förutsättningar beroende på den nuvarande skolans geografiska placering. Utmärkande för resultatet var att eleverna höll sina intressen som en mycket hög inverkan på deras val av utbildning och att elever med utlandsfödda föräldrar i mycket hög utsträckning betonade syvs och föräldrarnas rekommendationer som en stor påverkande faktor på deras val.

Antalet sökande elever till estetiska programmet var 15 % respektive 36 % från de medverkande skolorna. Estetiska programmets sjunkande söktryck kan ses härledas till politiska beslut, vilket bidragit till konsekvenser för programmet och även för elevers deltagande i estetiska kurser på gymnasiet. Besluten kan därför uppfattas ha påverkat musikundervisningen och musikutbildningar på flera utbildningsnivåer då även söktrycket till de konstnärliga högskolorna har minskat. Programmets utveckling kan även uppfattas ha påverkats negativt av det fria skolvalet, då ett redan lågt söktryck gjort att skolor valt att lägga ner program p.g.a. ekonomiska aspekter. Trenden kan även bero på att elever i en hög utsträckning söker program som ger särskild behörighet för framtida studier, vilket framkommer i intervjuer med lärare. Lärarna menade även att program som naturvetenskapliga programmet med musikprofil ökat i popularitet under de senaste åren.

Studien visar även att det förekommer attityder mot estetiska programmet och estetiska uttryck från elever på en av de medverkande skolorna i studien, vilket kan ses vara en konsekvens av de signaler som skolan sänder kring de estetiska ämnenas särställning.

7.1 Egna reflektioner

Uppsatsen har varit intressant och lärorik att skriva. Främst har det varit givande att möta ungdomarna i deras tankar på sina val och på framtiden. Valet till gymnasiet sker i en utmärkande fas i livet och jag känner mig hedrad av att ha fått ta del av elevernas tankar och känslor genom det öppna sätt de delade med sig. Studien har också givit mig en ökad förståelse för elevers skilda bakgrunder och hur detta påverkar deras skolgång. Med en sådan kunskap tror jag att man lättare kan möta varje elev i ett arbete som

pedagog med en ökad förståelse för normer och föreställningar.

7.2 Fortsatt forskning

Jag skulle gärna se att fler undersökningar utförs på detta område. Då jag avgränsat min studie till musikprofilerade högstadieskolor vore det intressant med fortsatta studier med denna gruppen. Studiens omfattning har varit begränsad och det hade varit intressant att ta del av en fördjupad studie på området. Om ett återinförande av en estetisk kurs på gymnasiet sker så hade det varit intressant att undersöka vad detta får för följder för utbildningssystemet och i attityder bland elever i grundskolan.

8 Källor och litteratur

Bourdieu, P., & Passeron, J. (2008). *Reproduktionen: bidrag till en teori om utbildningssystemet*. Lund: Arkiv förlag.

Broadly, D. (1998). *Kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg* (Skeptronhäften nr. 15). Hämtad från Uppsala universitets hemsida: <http://uu.diva-portal.org/>

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.

Dresch, J. & Lovén, A. (2010). Vägen efter grundskolan. I Lundahl, L. (Red.), *Att bana vägen mot framtiden: karriärval och vägledning i individuellt och politiskt perspektiv*. (1. uppl. s. 37-61). Lund: Studentlitteratur.

Eliasson, A. (2006). *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur.

Gruffman, U. (2010). Klassresenärer och kvarstannare. I Lundahl, L. (Red.), *Att bana vägen mot framtiden: karriärval och vägledning i individuellt och politiskt perspektiv*. (1. uppl. s. 63-89). Lund: Studentlitteratur.

Gruffman, U. & Schedin, G. (2010). Vägledning för vem?. I Lundahl, L. (Red.), *Att bana vägen mot framtiden: karriärval och vägledning i individuellt och politiskt perspektiv*. (1. uppl. s. 91-100). Lund: Studentlitteratur.

Gymnasieutredningen. (2016). *En gymnasieutbildning för alla: åtgärder för att alla unga ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning: betänkande* (SOU 2016:77). Stockholm: Wolters Kluwer. Hämtad från: <http://www.regeringen.se>

Lalouni, J. & Boström, I. (Författare). (2016). Allt färre söker gymnasieskolans estetiska program [Poddradio]. I *Kulturnytt*. Hämtad från: <http://sverigesradio.se/>

Lundahl, L (Red.) (2010) *Att bana vägen mot framtiden: karriärval och vägledning i individuellt och politiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Lundahl, L., Erixon Arreman, I., Holm, A. & Lundström, U. (2014). *Gymnasiet som marknad*. Umeå: Boréa.

Lundström, U. & Rönnberg, L. (2015). Att styra skolan med marknaden som förebild. I Lindblad, S. & Lundahl, L (Red.), *Utbildning: makt och politik*. (1. uppl. s. 141-161). Lund: Studentlitteratur.

Lärarnas riksförbund. (2013). *Stäm upp! Om musikämnet i svensk grundskola*. Undersökning. Hämtad från: <https://www.lr.se/>

Sandell, A. (2007). *Utbildningssegregation och självsortering: om gymnasieval, genus och lokala praktiker*. (Avhandling, Malmö högskola, Malmö). Hämtad från: <http://dspace.mah.se/>

Skolinspektionen. (2011). *Musik i grundskolan: Är du med på noterna rektorn?* (Rapport 2011:5). Hämtad från: <https://www.skolinspektionen.se>

Skolverket. (2016). *Uppföljning av gymnasieskolan. Regeringsuppdrag: uppföljning och analys av gymnasieskolan*. Rapport. Hämtad från: <https://www.skolverket.se/>

Skolverket. (2017). *Statistik och utvärdering*. Hämtad från: <https://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/>

Söderlund, T. (2013, 6 mars). Lägga inte ner estetiska programmet. *Norrtelje tidning*. Hämtad från: <http://www.norrteljetidning.se/>

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtad från: <http://www.codex.vr.se>

Bilagor

Bilaga 1

Deltagare vid fokusgruppintervju - Blankett

<u>Namn:</u>	<u>Emanuel</u>	<u>Maria</u>	<u>Adam</u>	<u>Emma</u>
<u>Kön:</u>	Kille	Tjej	Kille	Tjej
<u>Boendeform:</u>	Lägenhet	Radhus	Lägenhet	Villa
<u>Födelseland:</u>	Sverige	Sverige	Sverige	Sverige
<u>Intressen:</u>	Spela piano, spel och fotboll.	Matlagning	Film, musik och media	Musik, dans
<u>Förälder 1:</u>	Psykolog	Musiker/flöjtist	Transport	Bank
<u>Yrke</u>	Grundskola + Gymnasium +	Grundskola + Gymnasium +	Grundskola + Gymnasium	Grundskola + Gymnasium +
<u>Utbildning</u>	Högskola/ Universitet.	Högskola/Universitet	Libanon	Högskola/Universitet
<u>Födelseland</u>	Filipinerna/Spanien	Sverige		Sverige
<u>Förälder 2:</u>	Sjuksköterska	IT-människa	Sjukskriven	Fritids
<u>Yrke</u>	Grundskola + Gymnasium +	Grundskola + Gymnasium +	Grundskola	Grundskola +, Gymnasium
<u>Utbildning</u>	Högskola/ Universitet.	Sverige	Irak	+ Högskola/ Universitet
<u>Födelseland:</u>	Tyskland/Polen			Sverige
<u>Förstahandsval gymnasiet:</u>	Ekonomi	Kock-linje	Estetiska programmet, Bild och formgivning	Estetiska programmet, Musik
<u>Kamrater val av utbildning:</u>	Ganska viktigt. Man är ju fast vid sina vänner på ett sätt så man försöker vara med dom så gott det går.	Ganska viktigt. Jag vill inte gå samma gymnasium som folk jag känner halvt.	Ganska viktigt. Jag skulle helst vilja gå i samma skola som en kompis går i.	Mycket viktigt
<u>Föräldrars rekommendationer:</u>	Ganska viktigt	Inte så viktigt	Ganska viktigt Mina föräldrar kan vägleda mig, men i slutändan är deras rekommendationer inte alltid viktiga.	Inte så viktigt
<u>Lärares rekommendationer:</u>	Inte så viktigt	Ganska viktigt	Ganska viktigt	Inte så viktigt
<u>SYV rekommendationer:</u>	Ganska viktigt	Ganska viktigt	Mycket viktigt	Inte så viktigt
<u>Annat som var viktigt i valet:</u>	Det är viktigt att jag väljer det jag tycker om och det jag kommer till att trivas bäst i.	Att det skulle kännas kul. Inte som de är något man måste göra utan något man vill göra.	-	Musik eller beteendevetenskap
<u>Vill studera efter Gymnasiet/Vad:</u>	Ekonom	Grythyttan	Estetiska program.	-
<u>Yrke i framtiden:</u>	Ingen aning men hoppas på något i form av "Ekonom".	Kock	Ingen aning	Vet inte
<u>Drömyrke</u>	Ekonom.	Stjärnkock + Åga egen restaurang.	Skådis.	Musik

Bilaga 2

Enkät

Jag heter Fredrik Ohlsson och är student vid Musikhögskolan i Malmö. Jag skriver just nu ett arbete där jag undersöker högstadielärares syn på musik och val till gymnasiet. De flesta frågorna anger alternativ där du kommer kunna kryssa i det svar du tycker passar bäst för just dig. Vid vissa frågor kommer du även kunna svara på frågorna med egen text. Jag uppskattar om du då kan vara så tydlig som möjligt i dina svar. Undersökningen är anonym så ingen kan se vem det är som har svarat på enkäten. Du ska därför inte heller skriva ditt eget namn. Tack för din medverkan!

1. Vilken är din nuvarande skola?

-----

2. Hur valde du till gymnasiet? (Fyll i ditt förstahandsval och både skola och program)

-----

3. Hur valde du till gymnasiet? (Fyll i ditt andrahandsval och både skola och program)

-----

4. Tyckte du valet var:

Markera endast en oval.

- Mycket lätt
- Ganska lätt
- Ganska svårt
- Mycket svårt

Vad har varit viktigt för ditt val till gymnasiet?

5. Kamraters val av utbildning

Markera endast en oval.

- Mycket viktigt
- Ganska viktigt
- Inte så viktigt
- Inte alls viktigt

6. Studie och yrkesvägledares rekommendationer

Markera endast en oval.

- Mycket viktigt
- Ganska viktigt
- Inte så viktigt
- Inte alls viktigt

7. Föräldrars rekommendationer

Markera endast en oval.

- Mycket viktigt
- Ganska viktigt
- Inte så viktigt
- Inte alls så viktigt

8. Dina intressen

Markera endast en oval.

- Mycket viktigt
- Ganska viktigt
- Inte så viktigt
- Inte alls viktigt

9. Lärares rekommendationer

Markera endast en oval.

- Mycket viktigt
- Ganska viktigt
- Inte så viktigt
- Inte alls så viktigt

10. Att programmet är högskoleförberedande

Markera endast en oval.

- Mycket viktigt
- Ganska viktigt
- Inte så viktigt
- Inte alls så viktigt

11. Att utbildningen ger jobb efter gymnasiet

Markera endast en oval.

- Mycket viktigt
- Ganska viktigt
- Inte så viktigt
- Inte alls viktigt

12. Var skolan och utbildningen ligger

Markera endast en oval.

- Mycket viktigt
- Ganska viktigt
- Inte så viktigt
- Inte alls viktigt

13. Att skolan och utbildningen har ett bra rykte

Markera endast en oval.

- Mycket viktigt
- Ganska viktigt
- Inte så viktigt
- Inte alls viktigt

14. Något annat? (Fyll i om du tycker något saknas)

Nuvarande utbildning

15. Vilket alternativ stämmer bäst in på vad du tycker:

Markera endast en oval.

- Teoretiska ämnen är viktigare än estetiska ämnen
- Estetiska ämnen är viktigare än teoretiska ämnen
- Ingen uppfattning

16. Vad är din samlade bedömning av din nuvarande musikutbildning på högstadiets musikprofil?

Markera endast en oval.

- Mycket bra
- Ganska bra
- Inte så bra
- Inte alls bra

17. Spelar du musik på fritiden? (Skriv gärna var och hur.

Exempelvis: I band, kulturskola, i familjen.)

Framtid

18. Anser du att det är viktigt att utbilda sig?

Markera endast en oval.

- Ja
- Nej
- Vet ej

19. Vill du studera efter gymnasiet?

Markera endast en oval.

- Ja
- Nej
- Kanske

20. Vad skulle du vilja studera?

-----

21. Vad tror du att du kommer ha för yrke i framtiden?

-----

22. Vilket är ditt drömyrke?

Bakgrund

23. Är du?

Markera endast en oval.

- Tjej
- Kille
- Annan

24. Vilket land är du född i?

Markera endast en oval.

- Sverige
- Annat

25. Hur bor du?

Markera endast en oval.

- Villa
- Lägenhet
- Radhus

26. Hur många syskon har du? (skriv in antal syskon)

-----

27. Vilket land är dina föräldrar/vårdnadshavare födda i? (Förälder 1)

Markera endast en oval.

- Sverige
- Annat land

28. Vilket land är dina föräldrar/vårdnadshavare födda i? (Förälder 2)

Markera endast en oval.

- Sverige
- Annat land

29. Vilken utbildning har dina föräldrar/vårdnadshavare? (Förälder 1)

Markera alla som gäller.

- Gymnasium
- Högskola/Universitet
- Vet ej

30. Vilken utbildning har dina föräldrar/vårdnadshavare? (Förälder 2)

Markera alla som gäller.

- Gymnasium
- Högskola/Universitet
- Vet ej

31. Arbetar dina föräldrar/vårdnadshavare?

Markera alla som gäller.

- Ja
- Ja, en arbetar
- Nej
- Vet ej

32. Vad arbetar dina föräldrar/vårdnadshavare med? (vänligen fyll i kommentarsfältet)

Bilaga 3

Mall för lärarintervjuer

Bakgrund

- Berätta om din musikaliska bakgrund och utbildning
- Hur länge har du jobbat som musiklärare?
- Hur länge har du jobbat på din nuvarande arbetsplats?

Skolan och undervisningen

- Anser ni att ni har goda möjligheter till att bedriva musikundervisning?
(Utrustning, tid, vidareutbildning, klassgrupper, osv.)
- Vilken status uppfattar ni att musikämnet har gentemot andra ämnen på er skola?
- Hur ser ledningen på estetiska ämnen och teoretiska ämnen?
- Anser ni att detta har förändrats över tid?
- I vilken utsträckning når eleverna målen för musikämnet?
- Uppfattar ni att en förändring skett över tid?
- Hur många elever söker till musikprofilen?
- Har detta förändrats under de senaste åren?
- Vilka attityder har eleverna till musikämnet och musikutbildning?
- Har detta förändrats under de senaste åren?
- Vilken syn på de estetiska ämnena upplever ni att det finns i samhället idag?
- Vilka gymnasieprogram uppfattar ni är populärast bland eleverna idag?
- Ser ni någon förändring över tid?
- Ser ni några utmärkande faktorer som påverkar eleverna i deras val?
- Vilka attityder har ni märkt att elever har till det estetiska programmet?
- Vad tror ni att det estetiska programmets sjunkande söktryck kan bero på?

Bilaga 4

Mall för fokusgruppintervju elever.

Bakgrund

- Blankett delas ut.

Val till gymnasiet

- Vilket program valde du till gymnasiet?
  - Motivering.
- Hur upplevde du informationen från skolor inför gymnasievalet?
- Hade du kontakt med syv innan valet?

Nuvarande utbildning

- Estetiska och teoretiska ämnen. Anser du att något är viktigare än det andra?
- Vad tycker du om din nuvarande utbildning?
- Vad är din uppfattning om det estetiska programmet?
  - Hur ser din omgivning på ES?

Framtid

- Vill du studera efter gymnasiet?
  - Vad i så fall?
- Vad tror du att du kommer jobba med i framtiden?
- Vilket är ditt drömyrke?

Bilaga 5

Blankett till fokusgruppintervju

1. Ålder: _____

2. Är du:

- Tjej
- Kille
- Annat

3. Vilken boendeform har du? (exempelvis: lägenhet, radhus, villa)

_____

4. Vilket land är du född i?

_____

5. Vilka är dina intressen?

_____

6. Vad jobbar dina föräldrar med? (Förälder 1)

_____

7. Vilken utbildning har denna föräldern?

Markera alla som gäller.

- Grundskola
- Gymnasium
- Högskola/Universitet

8. Vad jobbar dina föräldrar med? (Förälder 2)

_____

9. Vilken utbildning har denna föräldern?

Markera alla som gäller.

- Grundskola
- Gymnasium
- Högskola/Universitet

10. Vilket land kommer dina föräldrar ifrån?

_____

Vad var viktigt i ditt val till gymnasiet?

11. Kamraters val av utbildning

- Mycket viktigt
- Ganska viktigt
- Inte så viktigt
- Inte alls så viktigt

12. Om detta var viktigt, på vilket sätt?

---

13. Föräldrars rekommendationer

- Mycket viktigt
- Ganska viktigt
- Inte så viktigt
- Inte alls så viktigt

14. Om detta var viktigt, på vilket sätt?

---

15. Lärares rekommendationer

- Mycket viktigt
- Ganska viktigt
- Inte så viktigt
- Inte alls så viktigt

16. Studie och yrkesvägledares rekommendationer

- Mycket viktigt
- Ganska viktigt
- Inte så viktigt
- Inte alls så viktigt

17. Något annat som var viktigt i ditt val? (Utveckla gärna):

---

18. Vill du studera efter gymnasiet? Vad vill du i så fall studera?

---

19. Vad tror du att du kommer jobba med som vuxen?

---

20. Vilket är ditt drömyrke?
